

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

**ХЕРСОНСЬКИЙ ВІДДІЛ  
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА**

**ХЕРСОНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ВІДДІЛЕННЯ  
СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

# **НАУКОВІ ЗАПИСКИ**

**ХЕРСОНСЬКОГО ВІДДІЛУ  
УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА**

**Збірник наукових праць**

**ВИПУСК 13**

**ХЕРСОН  
2022**

УДК 911  
Н 34

Затверджено відповідно до рішення  
Вченої ради Херсонського державного університету  
Протокол № 19 від 30.05.2022 р.

Н 34      **Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства: Зб. наук. праць / [За ред. О. В. Давидова]**  
Вип. 13. – Херсон: Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2022. – 60 с.

**ISBN 978–617–7941–83–4 (електронне видання)**

*Опубліковані результати природничих, суспільно-географічних, соціологічних, геоекологічних досліджень та дослідження в галузі методики викладання географії.*

#### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

**Стоян О.О.** – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії, природокористування та ГІС технологій, Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова;

**Онойко Ю.Ю.** – кандидат географічних наук, доцент кафедри природничих наук, хімії, географії та методик їхнього навчання, Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

#### **РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**

**Давидов О.В.** – кандидат географічних наук, доцент (відповідальний редактор);

**Мальчикова Д.С.** – доктор географічних наук, професор;

**Молікевич Р.С.** – кандидат географічних наук (заступник відповідального редактора);

**Пилипенко І.О.** – доктор географічних наук, професор;

**Котовський І.М.** – кандидат географічних наук, доцент;

**Ходосовцев О.Є.** – доктор біологічних наук, професор;

**Захаров О.О.** – магістрант спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) (відповідальний секретар).

**Адреса редакційної колегії:** 73000, кафедра географії та екології, факультет біології, географії та екології, Херсонський державний університет, вул. Університетська, 27, м. Херсон. Тел. (0552) 32-67-17.

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей. Думка редакційної колегії не завжди співпадає з думкою авторів.*

**УДК 911**

© Херсонський відділ Українського географічного товариства, 2022  
© ФОП Вишемирський В. С., 2022

ISBN 978-617-7941-83-4

## ЗМІСТ

<b>Архіпов Д. С.</b> ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE EARTH В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	4
<b>Боева А. В.</b> НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ БАЛЬНЕОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ САНАТОРІЮ «ГОПРИ» У ГРЯЗЕЛІКУВАННІ.....	7
<b>Давидов О. В., Котовський І. М., Черняков Д. О.</b> ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРОТОКА ПРОМИВНОГО ГЕНЕЗИСУ .....	10
<b>Давидов О. В., Чаус В. Б., Холодняк П. А., Іваскевич І. В.</b> СТРАТЕГІЯ ПО ВІДНОВЛЕННЮ БЕРЕГОВИХ ФОРМ РЕЛЬЄФУ ВЗДОВЖ ФРОНТУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА .....	13
<b>Зайченко Т. О.</b> ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ РЕКРЕАНТІВ ПРИ ПОТРАПЛЯННІ ДО НЕСПРИЯТЛИВИХ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ В БЕРЕГОВІЙ ЗОНІ ЧОРНОГО ТА АЗОВСЬКОГО МОРІВ В МЕЖАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ .....	20
<b>Захаров О. О.</b> СПОСОБИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ .....	24
<b>Іваскевич І. В.</b> СТАН БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ ФРОНТАЛЬНОГО БЕРЕГУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА.....	26
<b>Кузмічова К. М.</b> КЛІМАТИЧНІ ЦИКЛИ ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ВИДІЛЕННЯ.....	31
<b>Лозова Л. В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА ХЕРСОН У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	38
<b>Плющ С. О., Давидова А. М.</b> ЕКОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРОРВ В ТІЛАХ АКУМУЛЯТИВНИХ ФОРМ БЕРЕГОВОЇ СИСТЕМИ ТЕНДРА – ДЖАРИЛГАЧ.....	42
<b>Ромсицька Ю. Д.</b> МОРФОМЕТРИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА РЕЛЬЄФ ДНА ШТУЧНОЇ ВОДОЙМИ В ВЕХІВ'ЯХ ЛИМАНУ .....	47
<b>Філончук З. В.</b> ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ КУРСУ «УКРАЇНА У СВІТІ: ПРИРОДА, НАСЕЛЕННЯ» .....	50
<b>Чаус В.Б., Касьянов Є. О.</b> ОСОБЛИВОСТІ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФРОНТАЛЬНИЙ БЕРЕГ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА У 2020-2021 РОКАХ .....	55
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	59

## **СПОСОБИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НОМЕНКЛАТУРИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ**

**Актуальність.** Сучасна шкільна освіта має на меті усебічний розвиток учня, однією зі сторін якого є формування екологічного мислення та поведінки [1]. Безумовно, географія має один з найбільших потенціалів серед шкільних предметів в розвитку цього аспекту виховання. Враховуючи те, що географія є наукою про геопросторову організацію ландшафтної оболонки Землі, у шкільному курсі діти повинні вивчати базові складові цієї системи [4]. Безумовно до цих складових буде належати географічна номенклатура та її характеристика. Саме тому, актуальним є питання найбільш ефективного способу запам'ятовування цієї інформації.

**Виклад основного матеріалу.** Об'єкти номенклатури шкільного курсу географії можна умовно поділити на два типи: «пов'язана» та «розірвана». До першого типу належать країни одного материка, області та ін. Ці об'єкти мають спільні кордони. До другого типу належать: острови, моря, затоки, протоки, гірські системи та ін.[1]. Способи запам'ятовування цих об'єктів майже однакові і складаються з наступних етапів:

1. Спочатку до кожного географічного об'єкта підбирається аудіальний (побудований на схожості назви) або асоціативний(побудований на асоціації до об'єкта) образ. Образи мають бути яскравими та чіткими. Перевага надається асоціативним варіантам, адже вони, зазвичай, краще запам'ятовуються.

2. Далі, в залежності від типу номенклатури, образи або поєднуються між собою «ланцюжком» , або уявляється окремий образ на карті у тому місці, до розташовується його об'єкт.

3. З пов'язаних образів утворюється певна розповідь, бажано кумедного змісту, та повторюється кілька разів.

Також важливим елементом вивчення шкільної номенклатури є запам'ятовування додаткової інформації про об'єкти, окрім їх розташування. Одним з видів такої інформації є поєднання об'єкта та його числової характеристики. Наприклад: гірські вершини та їх висоти, моря та їх глибини, географічні відкриття та дати, коли вони відбулись, країна та її площа або протяжність та ін. Для такої інформації ефективно використовувати метод під назвою «Чисельно-буквений код». Його

сутність полягає у тому, що до кожної цифри добирається літера, яка її позначає. Найчастіше використовують першу літеру назви цифри з деяким винятками: 0 – н, 1 – к (тому що краще використовувати приголосні, а 1 можна назвати «кол»), 2 – л (тому з літери «д» буде починатись і цифра 9, а «2» за формою схожа на лебедя), 3 – т, 4 – ч, 5 – п, 6 – ш, 7 – с, 8 – в, 9 – д. Далі, під час запам'ятовування цифри у числах об'єднуються парами і до пар вигадується образ, який базується на раніше підібраних літерах. Наприклад, до числа 24 (кількість областей в Україні) доцільно у якості образу використати дієслово «лічити». А от число «2061» (висота Говерли) буде складатися з двох образів: олень та школа на числа «20» та «61» відповідно. Після того як необхідне число «закодовано» його потрібно пов'язати із образом того об'єкта, якому воно належить. Якщо повернутися до попередніх прикладів, то можна уявити як хтось по карті лічить області України, або ж як олень постійно говорить слово «школа». У другому прикладі «говорить» є образом Говерли, зробленим за аудіальним способом. Коли необхідно буде згадати число, потрібно просто перевести запам'ятовану асоціацію назад до цифрового значення.

У прикладі з Говерлою ми також використали інструмент запам'ятовування «парочки» коли поєднали між собою 3 образи (олень, школа, говорити). Цей інструмент можна використовувати й окремо наприклад під час вивчення столиць країн. Окремо створюються образи для країни та столиці, а потім поєднуються між собою. Наприклад, країна – Перу, столиця – Ліма. Тоді образом для країни буде «перо», а для столиці – «лама». Тепер поєднуємо 2 образи, уявляючи ламу, на голові якої перо [2, 3].

**Висновки.** Отже, шкільний курс географії є доволі насиченим на об'єкти, розташування учні повинні знати. Разом з тим, самостійне вивчення цієї інформації є доволі складним. Отже вчителі мають надати дітям інструмент, який допоможе опанувати необхідні знання. Мнемонічні способи запам'ятовування є дієвим інструментом для цього, який до того ж буде цікавий дітям.

#### **Список використаних джерел:**

1. Географія та економіка. 6-11 кл. : навчальні програми, методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році/Укладач Р. В. Гладковський. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 192 с.
2. Захаров, О. О. Освітній потенціал географії: трансформації у географічній освіті і географічних знаннях населення = Educational potential of geography: transformations in geographical education and geographical knowledge of population : кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» / О. О. Захаров; наук. керівник д.геогр.н., професорка

- Д. С. Мальчикова ; Міністерство освіти і науки України ; Херсонський держ. ун-т, Ф-т біології, географії і екології, Кафедра географії та екології. – Херсон : ХДУ, 2021. – 45 с.
3. Козаренко В.А. Учебник по мнемотехники. Система запоминання «Джордано». – М. 2007.
4. Топчієв О.Г. Методичні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля: навч. посіб./О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 348 с.

**ІВАСКЕВИЧ І. В.**

*Херсонський державний університет*

## **СТАН БЕРЕГОВОЇ ЗОНИ ФРОНТАЛЬНОГО БЕРЕГУ КІНБУРНЬСЬКОГО ПІВОСТРОВА**

**Вступ.** Фронтальний берег Кінбурнського півострова представляє собою унікальну природну систему з високою рекреаційною привабливістю. Завдяки відповідній привабливості, до берегу щорічно приїжджає велика кількість відпочиваючих, що спричиняє суттєве перетворення рельєфу берегової зони та зменшення його захисної функції [4].

**Матеріали та методи дослідження.** В осінньо-зимовий період 2021 року нами були проведені дослідження фронту Кінбурнського півострова, під час яких визначалися особливості морфологічного та динамічного стану берегової зони та її складових частин. Під час відповідних досліджень насамперед зверталась увага на стан пляжу та еолових форм рельєфу, вимірювалися їх морфологічні, метричні та динамічні параметри.

За результатами аналізу літературних джерел [1, 2, 5] та матеріалів власних польових досліджень, нами була розроблена градація та проведено оцінювання стану берегової зони. В основі градації лежить кореляція між наслідками антропогенної діяльності та станом берегової зони, яка наводиться у відсотковому еквіваленті від природного стану берегової зони.

Ми виділили п'ять станів берегової зони, серед яких:

1) *Природний стан* характеризується відсутністю в межах берегової зони слідів антропогенної діяльності, які вплинули на характер морфології та динаміки рельєфу. Пляж, береговий вал та еолові форми рельєфу знаходяться суто в природному стані на понад 85 % території досліджуваної ділянки.